

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 5. června 2025 ve věci č. 17710/15 – *Cioffi proti Itálii*

Senát první sekce Soudu jednomyslně shledal, že v případě stěžovatele došlo k porušení hmotněprávní složky článku 3 Úmluvy zakazující nelidské a ponižující zacházení, neboť byl podroben bití, zastrašování a hrubým urážkám na policejní stanici, kam byl nezákonně odvezen po účasti na demonstraci. Soud shledal i porušení procesněprávní složky článku 3 Úmluvy, neboť vyšetřování daného incidentu, kdy většina policistů nebyla odsouzena z důvodu promlčení trestnosti činu a dva policisté byli potrestáni jen velmi mírnými podmíněnými tresty, považoval za neadekvátní. Pěti hlasy proti dvěma Soud rozhodl, že v dané věci nebylo nutné se dále zabývat námitkami stěžovatele na poli článku 5 a 13 Úmluvy.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel byl v březnu 2001 po účasti na demonstraci proti globalizaci v Neapoli odvezen z nemocniční pohotovosti spolu s dalšími osobami na policejní stanici, kde byli bez právního důvodu drženi několik hodin. Podle zjištění vnitrostátních soudů byli zadrženi na policejní stanici vystaveni fyzickému násilí, ponižujícím prohlídkám, výhrůžkám a zbaveni možnosti kontaktovat právníka či rodinu. Stěžovatel byl v průběhu zadržení opakovaně bit, nucen klečet, a když se identifikoval jako právní koncipient, stal se terčem zvláště hrubých urážek a zastrašování.

Vyšetřování incidentu vedlo k obvinění 31 policistů z únosu, zneužití pravomoci, vydírání a ublížení na zdraví. Okresní soud v Neapoli v roce 2010 konstatoval, že se jednalo o „mimořádně závažné jednání“ vůči zadrženým, odsoudil 10 policistů za únos a dva za vydírání. Odvolací soud v roce 2013 ale tato odsouzení zrušil z důvodu promlčení trestnosti činů a potvrdil pouze odsouzení za vydírání u dvou policistů, kteří se vzdali uplatnění námitky promlčení, přičemž jim uložil mírné podmíněné tresty, které se nezapisovaly do rejstříku trestů. Nejvyšší soud v roce 2015 potvrdil rozhodnutí odvolacího soudu, takže většina trestních řízení skončila promlčením. Disciplinární řízení zahájené vůči policistům až v roce 2014 skončilo písemnou výtkou pro jednoho funkcionáře, ostatní byli zproštěni.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 3 ÚMLUVY

Stěžovatel před Soudem namítal, že byl na policejní stanici vystaven ze strany policistů špatnému zacházení v rozporu s hmotněprávní složkou článku 3 Úmluvy. Dále namítal, že došlo k porušení i procesněprávní složky tohoto ustanovení, neboť trestní řízení vedené následně proti policistům bylo zdlouhavé a většina trestních řízení byla zastavena z důvodu promlčení. To dle jeho názoru umožnilo, aby špatné zacházení s ním zůstalo nedostatečně potrestáno.

a) K otázce, zda byl stěžovatel vystaven zacházení v rozporu s článkem 3 Úmluvy

Soud v úvodu odkázal na obecné zásady týkající se hmotněprávní složky článku 3 Úmluvy, které byly vymezeny ve věci *Bouyid proti Belgii* (č. 23380/09, rozsudek velkého senátu ze dne 28. září 2015, § 81–90). Při aplikaci těchto zásad na projednávaný případ Soud v souladu se závěry vnitrostátních soudů považoval za prokázané, že stěžovatel byl podroben jak nelidskému, tak ponižujícímu zacházení v rozporu s článkem 3 Úmluvy. Specifiky poukázal na skutečnost, že po příchodu na policejní stanici byli zadrženi demonstranti, včetně stěžovatele, nuceni projít chodbou lemovanou policisty, kteří je střídavě bili, kopali a podkopávali jim nohy. Stěžovatel byl dále nucen klečet na podlaze s obličejem ke zdi a rukama za hlavou, přičemž k udržení v této poloze byl opakovaně kopán a bit. Fyzické násilí vůči stěžovateli bylo soudem prvního stupně označeno za velmi brutální, kdy byl stěžovatel označen za cílený terč policistů. Podle daného soudu mělo jednání vyvolat a udržet u stěžovatele stav strachu. Pokusy stěžovatele jako právního koncipienta získat informace k držení na policejní stanici přesto, že

nebyly formálně zatčeni, vedlo k dalšímu fyzickému a slovními násilí. To, ve spojení s neumožněním stěžovateli, který na stanici strávil přibližně pět hodin, kontaktovat vnější svět, muselo stěžovateli působit značnou emoční a psychickou újmu.

b) K otázce, zda vnitrostátní orgány provedly účinné vyšetřování

Obecné zásady týkající se procesní složky článku 3 Úmluvy Soud zopakoval ve věci *Cestaro proti Itálii* (č. 6884/11, rozsudek ze dne 7. dubna 2015, § 205–212). Podle těchto zásad platí, že pokud jednotlivec uplatní hájitelné tvrzení, že byl vystaven špatnému zacházení ze strany státních orgánů, článek 3 ve spojení s článkem 1 Úmluvy implikuje povinnost státu provést účinné vyšetřování. Vyšetřování musí být způsobilé vést k identifikaci a potrestání odpovědných osob, jinak by zákaz mučení a nelidského či ponižujícího zacházení zůstal v praxi neúčinný (*El-Masri proti Severní Makedonii*, rozsudek velkého senátu ze dne 13. prosince 2012, č. 39630/09, § 182). Soud zdůraznil, že při posuzování účinnosti vyšetřování je rozhodující nejen jeho průběh, ale i výsledek trestního řízení, včetně uložených sankcí a disciplinárních opatření, aby nebyl oslaben odrazující účinek daného soudního systému (*Gäffen proti Německu*, rozsudek velkého senátu ze dne 1. června 2010, č. 22978/05, § 121). Soud opakovaně shledal, že trestní stíhání a ukládání trestů agentům státu za činy zahrnující špatné zacházení nesmí podléhat promlčení a nelze zde připustit udělení amnestie či milosti (*Abdulsamet Yaman proti Turecku*, č. 32446/96, rozsudek ze dne 2. listopadu 2004, § 55, 2. listopadu 2004). V disciplinární rovině je důležité, aby byli obvinění agenti státu po dobu vyšetřování či řízení před soudy suspendováni a v případě odsouzení propuštěni ze služby (*Cestaro proti Itálii*, cit. výše, § 210).

Při aplikaci těchto zásad na projednávaný případ Soud konstatoval, že ačkoli bylo trestně stíháno 31 policistů včetně vysoce postavených funkcionářů za různé trestné činy související s nelidským zacházením, ke kterému došlo na policejní stanici (únos, vydírání, ublížení na zdraví, zneužití pravomoci), většina řízení byla zastavena z důvodu promlčení. Pouze dva policisté, kteří se námitky promlčení vzdali, byli odsouzeni za vydírání k podmíněným trestům odnětí svobody v délce 10 a 6 měsíců, přičemž výkon trestu i zákaz výkonu funkce byly odloženy a odsouzení nebylo zapsáno do rejstříku trestů. Soud shledal, že příslušná reakce státu, včetně prominutí trestů na základě zákona o omilostnění, nemůže být považována za přiměřenou vzhledem k závažnosti činů spáchaných představiteli státu.

V disciplinární rovině nebylo doloženo, že by byli obvinění policisté po dobu vyšetřování suspendováni. Pouze dva funkcionáři byli krátce zproštěni služby v souvislosti s domácím vězením. Disciplinární řízení zahájené až po více než 10 letech skončilo písemnou výtkou pro jednoho funkcionáře, zatímco ostatní byli zproštěni nebo rovněž sankcionováni pouze písemným napomenutím. Soud uzavřel, že celková reakce státu nebyla způsobilá zajistit potrestání nelidského a ponižujícího zacházení ani dostatečný odstrašující účinek pro prevenci obdobných činů. Shledal proto, že požadavky účinného vyšetřování nebyly splněny.

c) K otázce, zda má stěžovatel postavení oběti

K námitce vlády na ztrátu postavení oběti Soud připomněl, že primárně přísluší vnitrostátním orgánům napravit porušení Úmluvy. V případech úmyslného špatného zacházení ze strany představitelů státu v rozporu s článkem 3 však Soud opakovaně shledal, že k dostatečné nápravě nestačí pouhé uznání porušení. Je nutné splnit dvě podmínky: zaprvé, je potřeba provést důkladné a účinné vyšetřování způsobilé vést k identifikaci a potrestání odpovědných osob, a zadruhé, oběti je nutné přiznat náhradu škody, případně ji alespoň umožnit o ni požádat a získat ji (*Gäffen proti Německu*, cit. výše, § 116).

Při aplikaci těchto zásad na projednávaný případ Soud konstatoval, že vzhledem k závěru o neúčinnosti vyšetřování nelze mít za to, že stěžovateli byla poskytnuta dostatečná náprava. Přestože vnitrostátní soudy podrobně zkoumaly skutkový stav, uznaly právo stěžovatele na odškodnění a umožnily mu domáhat se náhrady škody, absence účinného vyšetřování znamená, že stěžovatel si zachovává postavení oběti porušení článku 3 Úmluvy. Námitku vlády proto zamítnul.

Ve světle výše uvedeného Soud shledal, že došlo k porušení článku 3 Úmluvy jak v jeho hmotněprávní, tak v jeho procesněprávní složce.

III. Oddělené stanovisko

Soudce Serghides a soudkyně Adamska-Gallant se ve svém částečně nesouhlasném stanovisku ztotožnili s výrokem o porušení článku 3 Úmluvy v jeho hmotněprávní i procesní složce, avšak nesouhlasili s tím, že Soud nepřezkoumal námitky podle článků 5, 6 a 13 Úmluvy. Podle jejich názoru takový přístup odporuje povinnosti poskytovat odůvodněná rozhodnutí a může oslabit ochrannou funkci Úmluvy, protože každá námitka týkající se porušení základních práv si zaslouží samostatné posouzení.